

Dokumentegenskaber:	Version 2
Gældende for	Otorhinolaryngologi, hoved- og halskirurgi & audiologi
Udarbejdet af	Dansk Rhinologisk Selskab
Opdateringsdato	01.05.15
Faglig ansvarlig	Dansk Selskab for Otolaryngologi, Hoved og Halskirurgi
Nøgleord	Rhinoliquorrhoea

1. Titel

Rhinoliquorrhoea.

2. Formål

At sikre korrekt diagnostik og behandling af rhinoliquorrhoea.

3. Definition

Rhinoliquorrhoea er en persisterende lækage af cerebrospinalvæske til næsekaviteten.

4. Baggrund

- Opdeles efter årsag i traumatisk, spontan, idiopatisk eller iatrogen ætiologi
- CSF lækage er sjældent forekommende. De traumatiske CSF leaks opstår oftest sekundært til frakturer i anterior skull base. Spontane lækager kan skyldes godartet forhøjet intrakranielt tryk, hvorimod iatrogene lækager typisk opstår efter FESS kirurgi
- *Visitation:* Udredning og behandling foregår på universitetshospital

Diagnostiske overvejelser:

- Cancer i øvre luftveje
- Meningo-/encephalocèle
- Kronisk rhinosinuitis

a. Symptomer/Anamnese:

- Udredning af årsag
- Sekretion af klar væske fra næsen som øges ved foroverbøjning eller ved udførelse af valsalva
- Hovedpine
- Pneumocephalus
- Intracerebrale komplikationer som meningitis eller intracerebral absces kan medføre neurologiske symptomer og febrilia

b. Objektiv undersøgelse:

- ØNH undersøgelse
- Nasal oprensning og detumescering
- Nasoendoskopi til identifikation af lækagen

c. Paraklinik:

- Undersøgelse for tilstedeværelse af beta-2-transferrin eller beta-trace i nasalsekret er diagnostisk for cerebrospinalvæske. Sekret (4 ml opsamlet i spidsglas) og serum (1 ml) fra sendes til analyse. Biomarkørerne kan findes i let forhøjede niveauer i serum hos patienter med alkoholisk sygdom og andre kroniske tilstande, hvilket er årsagen til, at der suppleres med serumanalyse. Det nasale sekret kan evt. opsamles over 1-2 uger under forudsætning af, at det opbevares i fryser
- Ved biokemisk påvisning af cerebrospinalvæske udføres CT-scanning af bihuler og ansigtsskelet i CAS-protokol, evt. desuden en T2-vægtet MR-scanning ved mistanke om meningocele, meningoencephalocoele, tumor eller ukendt ætiologi

d. Behandling:

- Kirurgisk behandling er indiceret, hvis der ikke er spontan lukning i løbet af få uger. Ved læsion i forbindelse med FESS operation skal der umiddelbart gøres forsøg på lukning
- Ved mistanke om forhøjet intrakranielt tryk (hovedpine, synsforstyrrelser, papilødem ved ophthalmoskopi) konfereres med neurokirurg
- Såfremt nasoendoskopi og CT-scanning ikke har kunnet lokalisere udgangspunktet for lækagen, planlægges peroperativ

intrathecal/intraspinalt injektion af fluorescein. Patienten skal gøres opmærksom på , at mulige komplikationer til indgift af fluorescein omfatter blødning, infektion, anosmi/hyposmi, risiko for skade på cerebrum, orbita og nervus opticus

- Ved den endonasale operation identificeres lækagen, som lukkes med autologt transplant og nasalkaviteten kan udtamponeres. Tamponaden fjernes efter 7 døgn

e. Komplikationer:

Blødning, infektion, skorper, gennembrud til periorbita, skade på m. rectus medialis, skade på n. opticus, intraorbital præseptal blødning ved læsion af a. ethmoidalis ant./post., skade på a. carotis interna, re-operation grundet recidiv.

f. Opfølgning:

- Varighed og hyppighed af ambulante kontroller fastsættes af behandlende afdeling
- Der er ikke evidens for, at profylaktisk antibiotika nedsætter risikoen for intrakraniell infektion
- Pneumokok vaccine anbefales til forebyggelse af meningitis

5. Referencer

1. Bachmann-Harildstad G. Diagnostic values of beta-2 transferrin and beta-trace protein as markers for cerebrospinal fluid fistula. *Rhinology*. 2008 Jun;46(2):82-5
2. Ratilal BO, Costa J, Sampaio C. Antibiotic prophylaxis for preventing meningitis in patients with basilar skull fractures. *Cochrane Database Syst Rev*. 2011 Aug 10;(8):CD004884
3. Use of 13-valent pneumococcal conjugate vaccine and 23-valent pneumococcal polysaccharide vaccine for adults with immunocompromising conditions: recommendations of the Advisory Committee on Immunization Practices (ACIP). Centers for Disease Control and Prevention (CDC). *MMWR Morb Mortal Wkly Rep*. 2012 Oct 12;61(40):816-9.